

A világ első karbonsemleges footballklubja

A nem csak nevében zöld Forest Green Rovers esete

Szerzők: Dr. Papp-Váry Árpád / a Soproni Egyetem Lámfalussy Kutatóközpontjának tudományos főmunkatársa, a Neumann János Egyetem (Kecskemét) Városmarketing és Geostratégiai Tudásközpontjának kutatója, a Budapesti Metropolitan Egyetem dékánja, Farkas Máté / a Magyar Marketing Szövetség Sportmarketing tagozatának tagja

Bambusz hulladékból és újrahasznosított műanyagból készült mezek, 100%-ban megújuló energiával működtetett stadion, biomódszerekkel művelt gyepszőnyeg, elektromos autótöltőállomások, valamint kizárólag vegán ételek a szurkolóknak és a játékosoknak. Az angol negyedosztályban szereplő Forest Green Rovers tíz év alatt vált egy majdnem csődbe ment brit félamatőr csapatból a világ első karbonsemleges footballklubjává. Példájuk mintát jelent a nagy labdarúgókluboknak, de más sportágak képviselőinek is a környezeti fenntarthatóság terén.

Kevesen gondolnak a football kapcsán a környezetszennyezésre, pedig a kapcsolat nyilvánvaló. A magasabb osztályban játszó klubok, általában nagy, több ezer vagy tízezer fős stadionokat üzemeltetnek. Az épületeket fűteni, világítani kell, ami sok energiát tud felemészteni, ahogy a foci-pálya karbantartása is: ahhoz, hogy gyorsabban nőjön a fű, nemcsak rengeteg vízre van szükség az öntözéshez, hanem a fű speciális éjszakai megvilágítása is elengedhetetlen, és persze a fűtés is, hogy ne fagyjon meg a szépen gondozott gyep. Szintén sok energiát fogyaszthatnak a nagy kivetítők, az eredményjelzők, reklámtáblák. (UNFCCC, 2019)

A szurkolók esznek-isznak a meccsek alatt, aminek kapcsán rengeteg műanyag szemét termelődik. A mosdókban is rengeteg vizet használnak el. E mellé jön még a játékosok és a szakmai stáb utaztatása, nem is beszélve a szurkolók közlekedéséről – a hazai szurkolók esetében ez terhet jelent a városnak, idegenbeli szurkolás esetében pedig még nyilvánvalóbbak a környezeti hatások, például a szén-dioxid-kibocsátás. Egy-egy meccsnap tehát hatalmas terhelést tud okozni. (Mizsur, 2019)

De miként lehet ezt a környezeti terhelést csökkenteni? A Sports Positive Summit 2021 januárjában publikált riportja szerint nyolc olyan terület van, ahol a kluboknak lehetősége van környezetkímélőbben működni, közvetlen ráhatást gyakorolni. Ezek a következők:

- megújuló energiaforrások használata
- energiahatékonyság
- vízfelhasználás hatékonysága
- környezetbarát közlekedési módok
- hulladékkezelés
- egyszerű használatos műanyagok helyettesítése

- növényi alapú vagy alacsony szén-dioxid-kibocsátással előállított élelmiszerek elérhetősége
- kommunikáció, zöld célok iránt elkötelezettség

Bár a Sports Positive Summit az angol első osztály, a Premier League csapatait elemezte a fentiek alapján, a Fédération Internationale de Football Association, azaz a FIFA szerint a legzöldebb klub az angol negyedosztályban játszik. A Forest Green Rovers az ENSZ-től is kitüntető címet kapott: a világon elsőként érdemelte ki a karbonsemleges footballklub címet. Sőt, ma már a Premier League klubok képviselői is időről-időre vizitálnak a Forest Green Roversnél, hogy megismerjék annak jó gyakorlatait. De más országok footballklubjai, vagy akár más sportágak képviselői is rendre érdeklődnek. (Lewanczik, 2019)

CSŐD HELYETT ZÖLD

A football őshazája kétségtelenül Anglia. Modern formájában itt jött létre először a sportág, ami mindmáig óriási népszerűségnek örvend. Az első osztály, azaz a Premier League a világ legtöbb bevételt termelő bajnoksága, ahol a csapatok több tízezer telt házzal játszanak hétről-hétre, ha a járványügyi korlátozások ezt nem lehetetlenítik el éppen. De még a negyedik vagy ötödik osztályban sem ritka a többes nézőszám, ami meghaladja a magyar első osztályú bajnokság nézettségét. Ugyanakkor a gazdasági stabilitás így sem feltétlenül áll fenn. Angliában is egyre több klub kénytelen szembenézni a csődeljárásokkal, és a megszűnés szélére kerülnek akár száz évnél idősebb, óriási tradíciókkal rendelkező egyesületek is. (Farkas 2020) Ezzel kellett szembenéznie a Nyugat-Angliában 1889-ben alapított Forest Green

Roversnek is. Hogy milyen patinás klubról van szó, azt mutatja, hogy itthon a Ferencvárosi Torna Club csak tíz évre rá, 1899-ben jött létre. Igaz, a patina nem jelent feltétlenül eredményességet is az angol csapat esetében: a Forest Green Rovers mindig alacsony osztályban játszott, és hiába van Gloucestershire megyében „El Glosico”, a Real Madrid és a Barcelona „El Clásico”-jának mintájára, a Cheltenham Town elleni ütközetek aligha érdekelnek túl sok embert a helyieken kívül.

A Forest Green Rovers évek óta a túlélésért küzdött, az éves költségvetést a liga, az önkormányzat és helyi vállalkozók adományaiból toldozták-foldozták össze, napról napra élve. 2010-ben egy ilyen „kalapozó” akció közben találták meg Dale Vince-t, a térség egyik legsikeresebb cégének, a megújuló energiával foglalkozó Ecotricitynek az alapító-tulajdonosát. A klub azt kérte, hogy egy kisebb összeggel támogatja a csapatot, cserébe bármilyen megjelenési felületet megkaphat a mérkőzéseken. Ugyan tényleg bármit kérhetett volna, Dave Vince még ebben a felajánlásban sem látott üzleti értéket. Lokálpatriótaként azonban fontos volt neki a Forest Green Rovers, így „mindent vagy semmit” ajánlott: megveszi az egész klubot, de akkor az minden téren úgy lesz átalakítva, ahogy ő szeretné. (Farkas 2020, Rios 2019) Szemléletében a környezettudatosság és az üzleti célok egyszerre kaptak szerepet: elhatározta, hogy megteremt a világ első karbonsemleges footballklubját, mely egyben nyilván a megújuló energiával foglalkozó cégének, a szellemes nevű Ecotricitynek a hírverését is elősegíti.

A szurkolók nem szeretik a változást, így nem vették jó néven, amikor egyik első lépéseként lecserélte a mezt, hogy abban a neonzöld vagy más néven lime zöld szín

Fotó: © ethicalmarketingnews.com

is megjelenjen. Az is kisebb botrányt váltott ki, hogy a címerben lévő brit zászló kék-piros-fehér színeit, fekete-zöld-fehérré cserélte. Sokan úgy érezték, hogy ezzel vállalkozása, az Ecotricity színeit erőlteti rá a klubra, ő azonban jelezte, hogy egyrészt a csapat nevében is benne van a zöld szó, másrészt, hogy a klub tényleg kizöldül, azaz a változás valós alapokon nyugszik, és nem pusztán a klub arculatának újratervezéséről van szó. (Jackson 2019)

NEM CSAK NEVÉBEN ÉL

A cikk korábbi részében már szó volt róla, hogy mit tehet egy klub a környezetéért, a kisebb karbonlábnyomért. Nos, a Forest Green Rovers stadionjába olyan biomódszerekkel művelt gyepszőnyeget telepítettek, amely nemcsak elvezeti, hanem összegyűjti és hasznosítja is az esővizet. A New Lawn nevű stadion teljesen megújuló energiából van fenntartva, az elektromos áram jelentős részét a stadion tetején elhelyezett napelemekkel termelik meg. A fűnyíró nemcsak hogy elektromos, de emberre sincs szükség a működtetéséhez, a GPS koordináták alapján tájékozódva, automatikusan járja be a pályát és nyírja le a fűvet. A fűvet nem kezelik semmilyen gyomirtóval, nem permetezik vegyszerekkel, levágás után pedig újrahasznosítják: egy helyi farmer termőfölddé komposztálja. A szurkolók önkéntesként való bevonását is komolyan veszik. Volt rá példa, hogy a jelentkező drukkerok tetőtől talpig környezetbarát festékekkel festették át az épületeket, ezzel pénzt spóroltak meg a klubnak, és a környezetet is kímélték. (Gyüszi, 2013; Forbes, 2018)

A játékosok meze 50%-ban bambuszszuladékból, 50%-ban újrahasznosított műanyagból készül. Apróság, de fontos részlet, hogy a mezeket foszformentes mosóporral mossák, a lehető legalacsonyabb hőmérsékleten.

A csapat 100 százalékban elektromos járművekkel utazik, ezzel is csökkentve a szén-dioxid-kibocsátást. A szurkolókat is igyekeznek hasonlóra rávenni: az elektromos autóval érkezők a stadionnál elhelyezett töltőállomásokon tölthetik fel gépjárművüket, illetve népszerűsítik az autómegosztást is. A Forest Green Rovers a New Lawn stadionba érkező és az idegenbeli mérkőzésekre látogató szurkolók szén-dioxid-kibocsátását úgy kompenzálja, hogy minden jegybe beszámít egy kompenzációs összeget. „Ez lehetőséget teremt arra, hogy a közlekedéssel összefüggő kibocsátást addig is kezelni tudjuk, amíg a kibocsátás kérdését más, jobb módon kezelhetjük majd.” – nyilatkozták a The Sustainability Reportnak. „Még nem tudtunk elektromos buszt megszervezni a drukkereknek az idegenbeli utazáshoz, és azt sem igazán tudjuk befolyásolni, hogy a szurkolók hogyan jönnek ide. De szeretnénk felhívni a figyelmüket arra, hogy ez fontos kérdés. Ezért azt mondtuk, hogy addig is építsünk be minden jegybe egyfajta szén-dioxid-kompenzációt, mert így minden szurkoló, aki idejön, szén-dioxid-mentes módon teszi ezt.” A feltételezett CO₂-kibocsátást a klub a szurkolók által megtett távolság és az általuk használt közlekedési eszközök elemzésével fogja kiszámítani. (Ketley, 2019)

Bár a jelenlegi stadion is igen környezetbarát, de már elkészültek az új stadion ter-

vei, melyet a legmodernebb fenntartható technológiákkal szerelnék fel. Ráadásul ebben a klub nevéből már nemcsak a zöld, hanem az erdő szó is megjelenik: ez lesz ugyanis az első olyan sportlétesítmény, amely csak és kizárólag fából készül. A parkoló pedig valóban egy parkban lesz majd: 500 fát ültetnek és egy 1500 méter hosszú sövényt alakítanak ki a stadion mellett a vendégek fogadására. Erre is utal a létesítmény neve: Eco Park.

Az Eco Park tervezője pedig nem más, mint a sztárpépítész Zaha Hadid, aki olyan épületeket tervezett, mint a hongkongi innovációs torony, a guangzhou-i operaház, vagy a 2012-es londoni olimpiára elkészült vízisport-központ. Ennek ellenére az Eco Park zöld, környezetbarát koncepcióját 2019 közepén a helyi hatóság elsőre elutasította, de akkora felháborodást váltott ki döntésük, hogy a rendeletet később megváltoztatták, így még ugyanazon év végétől elkezdődhettek az építési munkálatok. (Lewanczik 2019; Rios, 2019)

A fenti erőfeszítéseket már az Egyesült Nemzetek Szervezete is elismeri: 2018-ban a Forest Green Rovers lett a világ első karbonsemleges futballklubja. Ahogy Dale Vince tulajdonos ennek kapcsán fogalmazott: „Egy kicsi klub vagyunk nagy ambíciókkal, és fantasztikus dolog, hogy közösen dolgozhatunk rajta az ENSZ-szel, hogy a világban mindenhová elvigyük a fenntarthatóság üzenetét.” Miguel Naranjo, az UNFCCC (ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye) programmenedzsere pedig kiemelte: „A legszebb a Forest Green Rovers történetében az, hogy egy kicsi szervezetről van szó, korlátozott büdzsével,

mégis rengeteget tesz azért, hogy csökkentse környezeti lábnyomát. Ha pedig a Forest Green Rovers meg tudja mindezt tenni, akkor mindenki más is képes rá.” (Mitchell, 2018)

KIZÁRÓLAG VEGÁN

A zöld klubmodellnek jelentős eleme a környezetkímélő vegán táplálkozás alkalmazása, népszerűsítése is. A klub kommunikációja szerint az volt vegánná válásuk egyik fő oka, hogy a tömeges állattenyésztésnek kifejezetten negatív hatása van állatjóléti és környezetvédelmi szempontból.

Úttörő, innovatív törekvéseiket jelentős nemzetközi intézmények is elismerték. 2017-ben elsőként kapták meg a vegán minősítést bizonyító védjegyet a Vegan Societytől. Vörös húsokat ugyanis 2011 óta nem fogyasztanak a klubnál, 2015 óta pedig már csak vegán ételek vannak a menüben. Mindez nemcsak azt jelenti, hogy meccsnapokon a Forest Green Rovers büféiben kizárólag növényi alapanyagokból készült ételeket lehet vásárolni, hanem azt is, hogy a klub dolgozói, sőt a játékosok is vegán ételt kapnak nap mint nap. Senki, de senki nem hozhat be vagy ehet húst a klub területén. (Forbes, 2018)

Persze az elején sokaknak ez sem tetszett. Ahogy azonban Vince Dale fogalmaz: „A világ első vegán futballklubjává válni a legnehezebb dolog volt, amit csináltunk. És még ez se volt olyan nehéz.” „Azt mondtuk a szurkolóknak: focimeccs hetente, kéthetente van és mindössze pár óra az egész program. Akkor már miért ne ennének valami mást, miért ne próbálnának ki valami újat, valami egészségeset és finomat, ahhoz képest, mint amit a hét összes többi napján fogyasztanak? A végén az is kiderült, hogy ízlenek nekik a vegán ételek: míg a nézők száma négyszeresére nőtt, addig az ételleadások száma ötszörösére.” (Rios, 2019)

Mit több, a játékosokkal is jót tehetett a vegán étrend, és az ennek köszönhető könnyebb emésztés, mert a korábban ötödosztályú Forest Green Rovers 2017-ben története során először feljutott a negyedosztályba. Ennek pedig a szurkolók is nagyon örültek. Hiszen valljuk be, egy futballszurkolónak a tabellán elfoglalt hely fontosabb, mint a fenntarthatóság. Az éghajlatváltozást és az ökológiai lábnyom csökkentését a fontosági sorrendben megelőzi a szomszéd város ellen elért hétvégi eredmény.

Ugyanakkor a környezetvédelem olyan téma, amelybe nehéz belekötni. Nemigen lehet kritizálni azt, hogy a klub alapító tagja

az ENSZ által életre hívott Sport a Klímaváltozás Megakadályozásért Akciócsoportnak (Sports for Climate Action Initiative), vagy hogy az Európai Bizottsággal első futballklubként írta alá az Ökomenedzsment és Audit Tervezetet (Eco-Management and Audit Scheme). (Lewanczik, 2019; UNFCCC, 2019; Herman 2021)

Ráadásul a szurkolók saját bőrükön is érezhetik az egyes intézkedések pozitív hatását. Az autómegosztással például nemcsak hamarabb, de olcsóbban is eljuthatnak mérkőzésekre, és az ismeretségi, baráti körük is bővül általa. A vegán ételekkel megismernek egy másféle, egészségesebb étrendet, mint a klasszikus brit konyha és gyorséttermi kínálat. A megújuló energiák előnyeinek tanulmányozása után és annak hatására, hogy látták a napelemeket a stadionban, jó néhány szurkoló napelemeket telepített otthonában. Nőtt az elektromos autó vásárlása is körükben. És mindenki tájékozottabb, tudatosabb fogyasztó lett, ami érvényesül egyéb vásárlói döntéseiben, fogyasztói magatartásában, illetve abban, hogy igyekszik fenntarthatóbb módon élni. (UNFCCC, 2019)

MINTA KICSIKNEK ÉS NAGYOKNAK

A csapat nagykövet programja (Ambassador Scheme) helyi szinten is biztosítja a fenntarthatóság népszerűsítését. Az edukációs program csatornát képez a Forest Green Rovers klub és a helyi oktatási intézmények között, így a zöld eszme a legfiatalabb nemzedékekhez is hatékonyan juthat el. A diákokból lett nagykövetek betekintést nyerhetnek abba, hogy miként zöldült be a klub, és miként képviselik, támogatják annak értékeit a játékosok maguk is. A program emellett a harmadik osztályosoknak minden évben 400 mezt oszt ki – a kezdeményezés azért is leleményes és hasznos, mert jobbára ebben az életkorban döntenek el a gyerekek, hogy melyik csapatnak szurkolnak majd. Így a Forest Green Rovers és zöld törekvései még nagyobb figyelmet kapnak. (UNFCCC 2019)

A csapat Fit2Last néven ingyenes edukációs programot is hirdetett, a helyi közösség és oktatási intézmények részére. A program egyedi tanórák, iskolai kirándulások és a játékosok iskolai látogatásai segítségével járja körül a fenntarthatóság, az egészséges életmódra nevelés és a sport kapcsolódási pontjait, közös előnyeit. (Lewanczik, 2019)

A fiatalok megismertetése a zöld gondolkodásmóddal így több módon és több fronton is megvalósul, amely azért is fontos, mert

ebben az életkorban nyitottak új, haladó eszmék befogadására, így a környezetvédelem iránt is fogékonyabbak, mint szüleik generációja.

A felsorolt tevékenységeknek az angliai és a nemzetközi szinten is meglett az eredménye. Ahogy egy cikk felvezetője nemrégiben fogalmazott: „Hacsak nem élt az olvasó az elmúlt öt évben egy barlangban, bizonyára hallott a Forest Green Roversről.” (Jackson 2019) Merthogy hiába játszanak csak a negyedosztályban (sőt, nem is olyan régen még az ötödosztályban), zöld filozófiájuk és tevékenységük híre mindenhová eljutott. Olyannyira, hogy médiaelemzéseik szerint 2017 óta hárommilliárd embert értek el sajtómegjelenéseikkel. (UNFCCC, 2019)

Sőt, a Forest Green Roversnek, egy negyedosztályú klubnak ma már húsz különböző országban van saját rajongói klubja. Amikor pedig az új mez megjelent, az első 24 órában 16 országból érkezett megrendelés, olyan helyekről is, mint Dél-Korea, Malajzia, Hongkong és Ausztrália.

Ezt a rajongást a sportszakmai siker aligha indokolja, az ügy, amit felvállaltak és immár bő tíz éve képviselnek, már annál inkább. Dale Vince klubtulajdonos egyenesen azt mondja: „Azt hiszem, megte-remtettünk egy új szurkolói prototípust. Olyanokat, akiket érdekel a fenntarthatóság. Sőt, egy részüket még a futballnál is jobban érdekli.” (Ketley, 2019)

Az is nagy eredmény, hogy elsőosztályú futballklubok és más sportágak élklubjai is rendszeresen járnak olyan jó gyakorlatokat ellesni a Forest Green Rovershez, mint a vegán hamburger, az elektromosautó-töltős parkolók, vagy a napelemek felszerelése – utóbbit az Arsenal a látogatás után meg is valósította. Vízitált már a Forest Green Roversnél az UEFA, a Bundesliga, a World Rugby, a Roland Garros, az EFL, a Sky Sport, sőt a Wembley Stadion delegációja is. (Lewanczik, 2019)

Dale Vince és a csapat ügye mellé számos szponzor is odaállt az elmúlt években, hiszen bármilyen olyan szervezet/cég számára releváns értékajánlatot tudnak kínálni, amely szeretné hangsúlyozni klímavédő, zöld mivoltát. Az első és legfontosabb szponzori együttműködés természetesen a tulajdonos vállalatával, a zöld energiát beszállító, modern szél erőműveket működtető Ecotricity céggel alakult ki, hiszen az általuk képviselt zöld értékekre épül a Forest Green Rovers paradigmaváltása. Ez a kapcsolat mára a szponzor számára is sokkal gyümölcsö-

zőbb lett, az extra médiafigyelem és az így kialakított kapcsolatrendszer marketingértékben is sokat tett hozzá az Ecotricityhez. Az első szponzorok között csatlakozott a Forest Green Rovers ügyéhez a Grondon is: ők hasznosítják újra a klub által termelt szemét száz százalékát. A világ első vegán futballklubja vízió elérésében pedig a Quorn nevű, vegetáriánus és vegán ételeket forgalmazó cég segítette őket. Ezek a partnerkapcsolatok a tulajdonosváltás elejétől kezdve tartanak, vagyis Forest Green Roversszel való együttműködés azóta mindegyik vállalat részére bevált és gyümölcsöző üzlet lett. Ami pedig a futballberkekben oly gyakran használt koponyaszimbólumot illeti, a Forest Green Rovers mezein is feltüntették a maguk változatát, köszönhetően annak az együttműködésnek, amelyet a Sea Shepherd nemzetközi nonprofit természetvédelmi szervezettel alakítottak ki. (Lewanczik, 2019)

2020-ban aztán szintet léptek ezek az együttműködések. A klub új befektetője ugyanis nem más lett, mint az Arsenal profi labdarúgója, Hector Bellerín, aki egy komoly összeg letétele után a második legnagyobb részvénytulajdonossá vált a Forest Green Roversben. Bellerín évek óta elkötelezett a zöld értékek mellett, ő maga is vegán, emellett azt is vállalta, hogy a szezon minden egyes csapatgyőzelme után 3000 fa elültetését finanszírozza egy egyesületen keresztül. A 25 éves játékos azóta a közösségi oldalát is bevonta a Forest Green Rovers és az általuk képviselt ügy érdekében, milliókhoz eljuttatva ezzel a fenntarthatóság és klímasemlegesség üzenetét. Bellerín egyben ahhoz is hozzájárult, hogy az egyesület még stabilabb pénzügyi alapokon álljon. (Farkas 2020)

Irodalomjegyzék

- Farkas Máté (2020): **Márkát építeni nemcsak a legnagyobbaknak lehet! Mit tanulhatunk a legzöldebb futballcsapat, az angol negyedosztályú Forest Green Rovers példájából?** sportmarketingtagozat.hu, Megjelenés: 2020. december 15.
- Forbes (2018): **Forest Green Rovers named world's first UN certified carbon-neutral football club**, www.theguardian.com, Megjelenés: 2018. július 30.
- Gyüsi Dávid (2013): **Angol klubcsapatok környezettudatos gazdálkodása** – Forest Green Rovers, sportsmarketing.hu, Megjelenés: 2013. október 21.
- Herman, Martin (2021): **Introducing the 'world's greenest football club' - and their new kit made from coffee beans**, www.weforum.org, Megjelenés: 2021. március 3.

A Forest Green Rovers futballklub zöld megújulása	
Kategória	FGR megoldás
Megújuló energiaforrások használata	100%-ban megújuló energiával működtetett stadion
Energiahatékonyság	Napelemek használata Automatizált fűnyírás, elektromos berendezésekkel megoldva
Vízfelhasználás hatékonysága	Biomódszerekkel fenntartott gyepszőnyeg
Környezetbarát közlekedési módok	Elektromostöltő-állomás A csapat 100%-ban elektromos járművekkel közlekedik Kerékpáros közlekedés népszerűsítése Az autómegosztás és a tömegközlekedés ajánlása a hazai és idegenbeli szurkolói túrákhoz
Hulladékkezelés	Bambusz hulladékból és újrahasznosított műanyagból készült mezek Az elhasznált gyepszőnyeg komposztálása, újrahasznosítása
Egyszer használatos műanyagok helyettesítése	Száz százalékban újrahasznosított szemét [körforgásos ökoszisztéma kialakítása]
Növényi alapú vagy alacsony szén-dioxid-kibocsátással előállított élelmiszerek elérhetősége	Kizárólag vegán ételek biztosítása a szurkolóknak és a játékosoknak
Kommunikáció, zöld célok iránti elkötelezettség	A klub hivatalos színeinek teljes „bezöldítése” A szurkolók ökológiai lábnyomát csökkentő akciók promotálása és a jól szereplő drukkerek jutalmazása A zöld értékekkel rendelkező szponzorok, üzleti partnerek bevonása, és velük közös akciók, promóciók szervezése
Forrás: Saját táblázat a cikkben leírtak alapján	

És hogy mi jöhet ezután? A klub most arra törekszik, hogy az általa képviselt értékeket világszinten elterjessze. Ahogy a marketing egyik vastörvénye szól, elsőnek lenni valamiben az egyik legfontosabb az üzleti sikerhez. Mivel a Forest Green Rovers lett az első karbonsemleges futballklub a világon, mindenki hozzáköti ezt a jelzőt, így más klubok már nem foglalkoznak el a vezető szerepet. Követők viszont biztos lesznek, ha pedig a fenntarthatóság általuk is nagyobb teret nyer, az az egész bolygónak jót tesz.

„Remek dolog elsőnek lenni, de azt hiszem, csak idő kérdése, amíg a nagyfiúk, mint a Real Madrid, a Manchester United vagy a San Francisco 49ers elkezdik követni a példánkat. De más klubok is elkezdhetik a fenntarthatósággal való foglalkozást. Ennek kapcsán nekik is fontos tanács, hogy nem azon kell aggódni, amire nincsen ráhatásunk, hanem arra kell fókuszálnunk, amit egy klub meg tud tenni a környezet védelme érdekében.” – mondja Dale Vince. (Mitchell, 2018)

- Jackson, Alex (2019): **Forest Green Rovers, or what is the price of success?**, backpagefootball.com, Megjelenés: 2019. december 11.
- Ketley, Conor (2019): **Forest Green Rovers to compensate carbon emissions related to fan travel**, www.sustainabilityreport.com, Megjelenés: 2019. július 31.
- Lewanczik, Niklas (2019): **Forest Green Rovers Are the Best Club in the World – Just Not on the Pitch**, spielmacher.io, Megjelenés: 2019. január 21.
- Mitchell, Stuart (2018): **Forest Green recognised by United Nations after going carbon neutral**, ethicalmarketingnews.com, Megjelenés: 2018. augusztus 4.
- Mizsur András (2019): **Mit tehet egy futballklub, hogy ne tegye tönkre a bolygót?** index.hu, Megjelenés: 2019. december 18.,

- Rios, Beatriz (2019): **Forest Green Rovers, the world's greenest football club**, www.euractiv.com, Megjelenés: 2019. július 10.
- Soutar, Robert (2010): **Inside the world's first carbon neutral football club**, dialogochino.net, Megjelenés: 2020. április 10.
- Sport Positive Summit (2021): **Sport Positive Summit releases 2020 EPL sustainability table**, www.sportpositivesummit.com, Megjelenés: 2021. január 25.
- UNFCCC (2019): **Creating the Greenest Football Club in the World - Forest Green Rovers | United Kingdom**, unfccc.int/climate-action, Megjelenés: 2019

LEPESEK

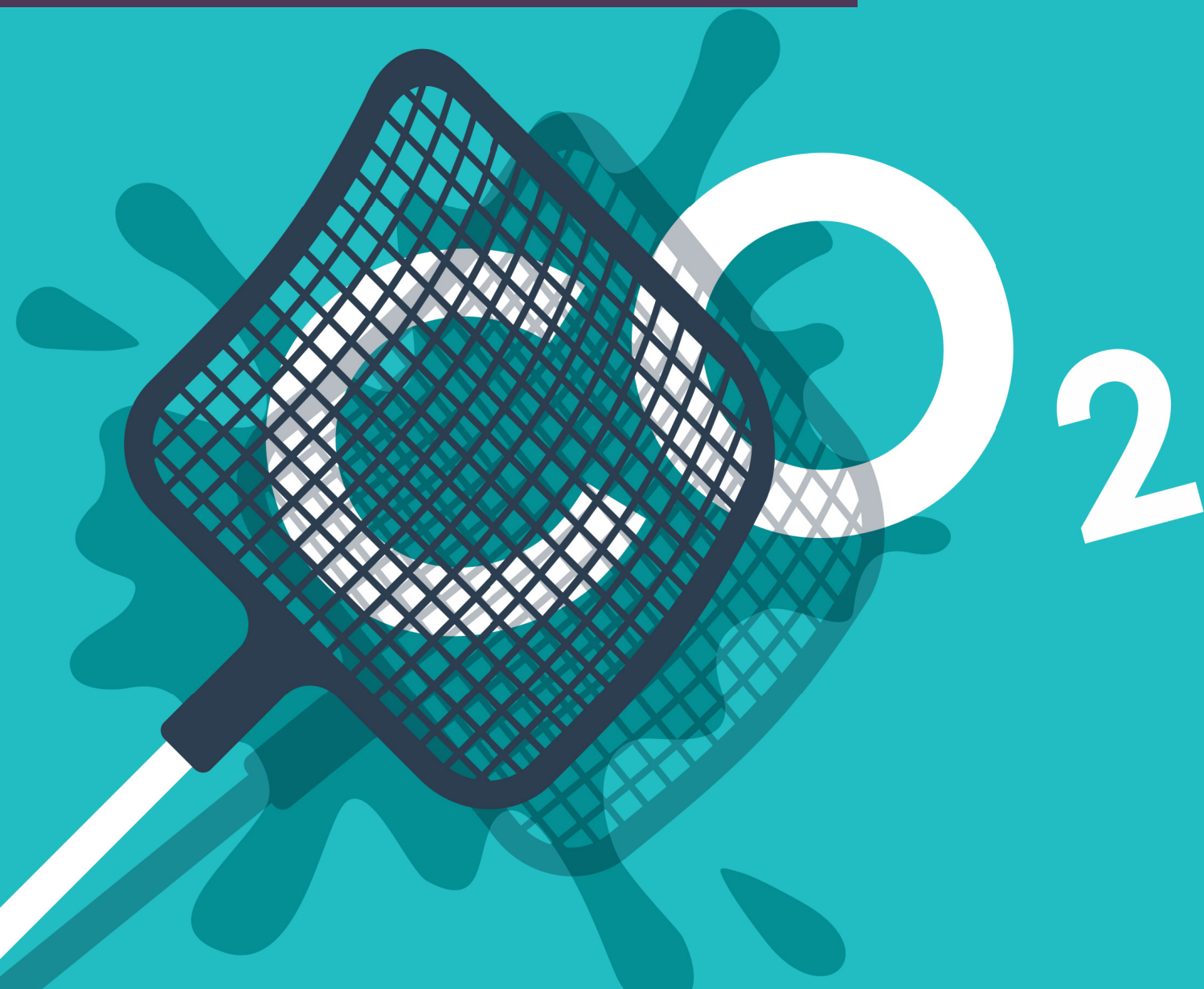
A FENNTARTHATÓSÁG FELÉ

27. évfolyam 1. szám (85)

2022 /I.

*Gazdaságfilozófiától
a projektekig, tudományos
cikkektől a szakmai hírekig*

▼ MIBŐL VAN A KARBONLÁBNYOM?

DR. DONNIE MACLURCAN –
A NEMNÖVEKEDÉS ÉLHARCOSA

FUTBALL
KARBONSEMLEGESEN

 fenntartható gazdaság
követ